

DEN ATTRAKTIVA REGIONEN

Summering av idéseminarium

15 maj 2014

Introduktion

Den attraktiva regionen startade ur den en förändrad syn på infrastruktur och transport. Även om infrastruktur fortfarande är ett medel för transport mellan A och B så har vår bild av den som värdeskapare blivit allt mer uppenbar. Från att vara ett nödvändigt ont som innebär föroreningar och barriäreffekter så ses infrastrukturen som ett stadsbyggande element och som ett medel för regional utveckling.

Målet är inte längre *bara* infrastruktur utan att med ett samverkansperspektiv skapa tillgänglighet och förutsättningar för samhällsutveckling.

Idéseminariet är tänkt att spegla olika delar av Den attraktiva regionen och innebär ett tillfälle att bygga nätverk, utbyta erfarenheter genom en gemensam läroprocess, och ge kraft och energi till det egna arbetet. DAR är ett utvecklings- och samverkansprojekt i vilket nya metoder och arbetssätt kan provas och erfarenheter utbytas.

Stationslokaliseringens roll för resande och stadsutveckling – Christer Ljungberg, Trivector

Trivector fick i uppdrag att titta på hur stationslägen påverkar resande samt vilka för- och nackdelar som finns med ett centralt stationsläge respektive ett externt. Studien utfördes genom att jämföra tre orter med en centralt lokaliserad järnvägstation, och tre stycken orter med en extern lokalisering.

Såväl de tillfrågade orterna och gällande diskurs gör gällande att ett centralt stationsläge är idealt. Det ökar tillgängligheten, och utgör en värdig entré samtidigt som det har en positiv inverkan på stadsmässigheten. De eventuellt negativa konsekvenserna som en centralt lokaliserad järnvägstation medför såsom barriäreffekter och buller tonas ner.

I flera fall är det dock svårt att åstadkomma en central järnvägstation. De orter som har en externt lokaliserad station har på olika sätt jobbat för att kompensera för det ökade avståndet. Genom att erbjuda snabba, turtäta kollektivtrafiklösningar med tågpassning kan resandet ändå ökas. Ett externt stationsläge har också potential för samverkan med externhandel och ökar tillgängligheten för de som är bosatta utanför tätorten.

Det är tydligt att kollektivtrafiken, var än stationen är lokaliserad, spelar en viktigare och viktigare roll.

Målbildsarbetets betydelse för Kirunas stadsomvandling

När förslaget om att utöka gruvverksamheten och därmed bli tvungen att flytta Kirunas stadskärna kom, möttes det med lycka. Kiruna som stad existerar på grund av malmen som breder ut sig under jorden och gruvverksamheten anställer också de flesta av stadens invånare.

De tre stora aktörerna i arbetet (kommunen, svenska staten (genom LKAB) och trafikverket) har olika verktyg för att driva sin sak och en så pass stor stadsomvandling som skulle ske kräver ett samförstånd om de grundläggande principerna för att lyckas. Det är många mikrobeflut som ska fattas inom processen och om dessa spretar riskerar arbetet att bli utdraget och ineffektivt.

Begrepp som t ex attraktivitet och tillgänglighet är lätta att förutsätta samförstånd kring. Brister i målbildsarbetet kan i värsta fall leda till att missförstånd uppdragas sent i processer när konkreta beslut ska fattas och det visar sig att man inte alls menar samma sak.

Processen består också utav många fler aktörer än de tre största. En tidig förankring över de politiska blockgränserna, i rennäringen, hos flyget, i turistnäringen, etc. skänker projektet en trygghet och gör att arbetet går smidigare när processen fortsätter.

Paneldiskussion kring effektivt målbildsarbete

En bra målbild är inte så abstrakt att den blir intetsägande och inte heller så konkret att det blir omöjligt att komma överens. Målbilden måste vara att lita på – en överenskommelse – som alla deltagare upplever att de äger och kan äga om igen. Deltagarna ska ha en gemensam bild av var de står idag och kunna måla upp bilden av var de vill gå.

Ett yttre tryck, *a sense of urgency*, kan ha en positiv inverkan på processen. Det går ofta att arbeta effektivare om det upplevs att det måste ske saker och att det är viktigt. I Kirunas stadsomflyttning har det yttre trycket inneburit att processen kring det nya nämndhuset kraftigt kunnat förkortas.

Målbilden är ett viktigt politiskt instrument och det är viktigt med förankring och att utveckla strategier för att inte arbetet behöver startas om var fjärde år. Genom att bygga ambassadörskap går det att förlänga målbildens livslängd även efter ett politiskt skifte.

Deltagarna i målbildsarbetet väljs utifrån ett syfte som är tänkt att uppfyllas, i det beslutet exkluderas också övriga grupper och individer. För att målbilden ska kunna ägas av fler än deltagarna i målbildsarbetet krävs det en medvetenhet kring detta så att beslutet kan förankras och överleva.

Summering av de tre parallella diskussionerna och dagen

Finns det gemensamma kännetecken för framgångsrika samverkansprojekt? Och vilka är fallgroparna?

Om processen saknar angelägenhet eller har för diffusa mål så riskerar arbetet att ligga stilla. Om nyttan som är förknippat med projektet hela tiden är tydlig så blir det enklare att ta sig an ”träsket”.

Det finns också en risk för att överdrivet konsensusbygge och en konflikträdsla, vilket gör att processen inte kommer någonvart. En enkel ståndpunktsinventering för att lyfta intressekonflikter vilket kan lösa knutar och synliggöra eventuellt dolda agendor. Samsynen är viktig men inget självändamål. Till slut måste det också ske något.

Hur kan man tänka kring utveckling av stationer?

Arbetet bör utgå från ett mänskligt perspektiv, vilket ibland inte är fallet om arbetet endast förlitar sig på modeller för att mäta nyttan.

Den förtätning som ofta förespråkas i samband med stationer är svår då det saknas resurser och olika kommuner och regioner har olika möjligheter. Mindre kommuner hamnar lätt i ett förhandlingsunderläge gentemot potentiella investerare utan förmåga att ställa krav. Medelstora kommuner vill gärna förtäta nära centrum och de större kommunerna arbetar med att fylla igen de luckor som finns. De största kommunerna har möjlighet att fylla igen men riskerar då att tappa flexibilitet i framtida planering om behoven förändras.

Knäckfrågor och kritiska moment i målbildsarbetet

Genom att ställa frågor om målbildens existens, när den ska till och till vad den ska användas lyckas projekten definiera sitt eget arbete tidigt i processen. Målbildsarbetet ser olika i olika projekt och det finns ett självändamål i att tillsammans reda ut begreppen.

Inget projekt existerar heller i ett vakuum utan det är viktigt att se målbildsarbetet kopplat till allt annat som görs, och undersöka vilken målbild (eller brist på målbild) som präglar andra projekt.

Den attraktiva regionen är ett samarbete mellan:

